

Sygn. akt V ACa 196/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 maja 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie V Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia SA Edyta Mroczek

Sędziowie: SA Ewa Kaniok (spr.)

SA Joanna Piwowarun-Kołąkowska

Protokolant: Małgorzata Szmit

po rozpoznaniu w dniu 27 maja 2021 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa Skarbu Państwa - Prezydenta miasta (...) W.

przeciwko Zespołowi (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.

o wydanie i o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z dnia 11 września 2020 r., sygn. akt II C 659/15

I. oddala apelację;

II. zasada od Skarbu Państwa – Prezydenta miasta (...) W. na rzecz Zespołu (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. kwotę 18.750 zł (osiemnaście tysięcy siedemset pięćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Joanna Piwowarun-Kołąkowska Edyta Mroczek Ewa Kaniok

Sygn. akt V ACa 196/21

UZASADNIENIE

(...) W. wniósł w dniu 5 grudnia 2008 r. pozew przeciwko Zespołowi (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. o nakazanie wydania nieruchomości na którą składają się: a) obiekty i urządzenia służące do odprowadzania ścieków wchodzące w skład zakładu pod nazwą - Oczyszczalnia (...) w S., w tym obiekty i urządzenia służące do oczyszczania ścieków, przepompownia ścieków oraz pozostałe urządzenia kanalizacyjne - tłoczne i przesyłowe - zwane dalej oczyszczalnią ścieków, b) wyznaczona przez niezbędne potrzeby związane z funkcjonowaniem urządzeń i obiektów Oczyszczalni ścieków część nieruchomości gruntowych, na których zlokalizowane są obiekty i urządzenia Oczyszczalni (...), dla których to nieruchomości prowadzone są księgi wieczyste o numerach: (...), (...); zapłatę kwoty 13.079.239,86 zł tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z w/w nieruchomości, od dnia zakończenia budowy oczyszczalni ścieków tj. 7.07.1997 r., do dnia 31.10.2008 r., wraz z odsetkami ustawowymi od dnia otrzymania przez pozwaną odpisu niniejszego pozwu do dnia zapłaty. Przy czym roszczenie o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości obejmuje cztery kolejne alternatywne podstawy prawne: (a) art. 224§2 k.c. w zw. z art. 225 k.c.; (b) art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 1990 r. o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych

państwowych osób prawnych, art. 2 ust. 1 pkt 4 w/w ustawy; (c) art. 405 k.c. korzyść to różnica między hipotetycznym majątkiem pozwanej gdyby uiściła ona wynagrodzenie za korzystanie z nieruchomości (oczyszczalni) a rzeczywistym stanem majątku. Gdyby pozwana zapłaciła za korzystanie z nieruchomości (oczyszczalni) jej majątek byłby mniejszy; (d) art. 415 k.c. pozwana nie płacąc wynagrodzenia za korzystanie z nieruchomości (z oczyszczalni) wyrządziła powodowi szkodę - pomniejszenie majątku powoda o wynagrodzenie za korzystanie z nieruchomości (oczyszczalni); zapłatę kwoty 28.625.274,25 zł tytułem zwrotu pożytków, jakie pozwana uzyskała korzystając z ww. nieruchomości, od dnia zakończenia budowy oczyszczalni ścieków tj. od 7.07.1997 r. do dnia 31.10.2008 r., wraz z odsetkami ustawowymi od dnia otrzymania przez pozwaną odpisu niniejszego pozwu do dnia zapłaty; rozgraniczenie ww. nieruchomości będącej własnością powoda od nieruchomości objętych księgami wieczystymi będących własnością pozwanej.

Ponadto powódka wniosła o zasądzenie na jej rzecz od pozwanej zwrotu kosztów procesu.

Doręczenie odpisu pozwu (...) W. pozwanemu (...) sp. z o.o. nastąpiło w dniu 5 stycznia 2009 r.

Pozwana spółka Zespół (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. wniosła o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powoda kosztów postępowania wg norm przepisanych.

Pismem z dnia 8 kwietnia 2009 r. powód (...) W. złożył wniosek w trybie art. 196 k.p.c. o zawiadomienie przez Sąd o procesie Skarbu Państwa - Prezydenta (...) W. oraz Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, celem umożliwienia mu wstąpienia do sprawy w charakterze powoda. Jednocześnie powód, oświadczył, iż nie wyraził zgody na wstąpienie Skarbu Państwa - Prezydenta (...) W. na miejsce powoda (...) W. do sprawy.

Sąd powiadomił o toczącym się procesie Skarb Państwa - Prezydenta (...) W.. Skarb Państwa - Prezydent (...) W. wstąpił do sprawy w charakterze powoda w trybie art. 196 § 1 k.p.c. składając pismo z dnia 12 maja 2009 r.

Skarb Państwa poparł w całości powództwo w kształcie określonym w pozwie przez (...) W..

Pismami z dnia 6 sierpnia 2010 r. złożonymi na rozprawie w dniu 6 sierpnia 2008 r. powód (...) W. oraz Skarb Państwa zmienili powództwo w zakresie punktu 1, w ten sposób, że wnieśli o nakazanie wydania przez pozwanego odpowiednio (...) W. oraz Skarbowi Państwa obiektów i urządzeń służących do odprowadzania ścieków stanowiących przedsiębiorstwo Oczyszczalnia (...) w S. w tym obiektów i urządzeń służących do oczyszczania ścieków, przepompowni ścieków oraz pozostałych urządzeń kanalizacyjnych tłocznych i przesyłowych oraz placów i dróg dojazdowych funkcjonalnie związanych z tymi urządzeniami (zwanymi dalej Oczyszczalnią), które to urządzenia i obiekty składające się na Oczyszczalnię (przedsiębiorstwo) położone są na nieruchomościach, dla których Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie XV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgi wieczyste o numerach (...).

Pismem z dnia 18 marca 2011 r. Skarb Państwa - Prezydent (...) W. zastępowany przez Prokuratorię Generalną RP, popierając powództwo, sprecyzował powództwo wnosząc o wydanie na rzecz Skarbu Państwa przez pozwaną Spółkę obiektów i urządzeń służących do odprowadzania ścieków wchodzących w skład przedsiębiorstwa Oczyszczalnia ścieków (...) w S., w tym obiektów i urządzeń służących do oczyszczania ścieków, przepompowni ścieków oraz pozostałych urządzeń kanalizacyjnych tłocznych i przesyłowych oraz placów i dróg dojazdowych funkcjonalnie związanych z tymi urządzeniami (zwanymi dalej Oczyszczalnią), które to urządzenia i obiekty składające się na Oczyszczalnię (przedsiębiorstwo) położone są na nieruchomościach, dla których Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie XV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgi wieczyste o numerach (...); zasądzenie od pozwanej Spółki na rzecz Skarbu Państwa kwoty 13.079.239,86 zł tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z Oczyszczalni, od dnia zakończenia budowy oczyszczalni ścieków tj. od 7.07.1997 r. do dnia 31.10.2008 r., wraz z odsetkami ustawowymi od dnia otrzymania przez pozwaną odpisu niniejszego pozwu do dnia zapłaty. Przy czym roszczenie o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z Oczyszczalni obejmuje cztery kolejne alternatywne podstawy prawne wskazane uprzednio w pierwotnym pozwie (...) W.: (a) art. 224 §2 k.c. w zw. z art. 225 k.c.; (b) art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 1990r. o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych; (c) art. 405 k.c. korzyść to różnica między hipotetycznym majątkiem pozwanej gdyby

uiściła ona wynagrodzenie za korzystanie z (oczyszczalni) a rzeczywistym stanem majątku. Gdyby pozwana zapłaciła za korzystanie z (oczyszczalni) jej majątek byłby mniejszy; (d) art. 415 k.c. pozwana nie płacąc wynagrodzenia za korzystanie z oczyszczalni wyrządziła powodowi szkodę - pomniejszenie majątku powoda o to wynagrodzenie; o zasądzenie od pozwanej Spółki na rzecz Skarbu Państwa kwoty 28.625.274,25 zł tytułem zwrotu pożytków, jakie pozwana Spółka uzyskała korzystając z Oczyszczalni, od dnia zakończenia budowy oczyszczalni ścieków (7.07.1997 r.) do dnia 31.10.2008 r., wraz z odsetkami ustawowymi od dnia otrzymania przez pozwaną odpisu niniejszego pozwu do dnia zapłaty; o rozgraniczenie Oczyszczalni będącej własnością powoda od nieruchomości objętych w/w księgami wieczystymi będącymi własnością pozwanej Spółki.

Pozwana wniosła o oddalenie zmienionych powództw.

Wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 10 grudnia 2013 r. powództwa obu powodów zostały oddalone.

Wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 2 kwietnia 2015r. sygn. akt I ACa 1295/14 uchylono wyrok sądu I instancji i przekazano sprawę do ponownego rozpoznania.

Wyrokiem z dnia 11 września 2020 r. Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie w punkcie pierwszym oddalił powództwo (...) W.; w punkcie drugim oddalił powództwo Skarbu Państwa; w punkcie trzecim obciążył powoda (...) W. w zakresie jego powództw w całości obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz pozwanego Zespołu (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. za I instancję oraz postępowanie zażaleniowe i dotychczasowe postępowanie apelacyjne; w punkcie czwartym obciążył Skarb Państwa - Prezydenta (...) W. w zakresie jego powództw w całości obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz pozwanego Zespołu (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. za I instancję oraz postępowanie zażaleniowe i dotychczasowe postępowanie apelacyjne i pozostawił szczegółowe wyliczenie tych kosztów referendarzowi sądowemu.

Z ustaleń faktycznych, jakie legły u podstaw tego rozstrzygnięcia wynika, że (...) sp. z o.o. została zawiązana w dniu 6 maja 1985r. aktem notarialnym oraz wpisana do rejestru handlowego w dniu 20 maja 1985 r. Spółkę zawiązały osoby fizyczne, które wcześniej utworzyły Zespół o tej samej nazwie - (...) Zespół (...). Zespół zamierzał podjąć w S. w W. budowę domów jednorodzinnych we własnym zakresie dla zaspokojenia własnych potrzeb mieszkaniowych członków zespołu. Aby zespół mógł formalnie realizować działania, w tym nabywać grunty, zawiązano spółkę z o.o. Spółka przejęła działalność Zespołu początkowo wykupując grunty pod budowę domów na rzecz członków zespołu, a następnie rozszerzyła działalność by zbudować całe osiedle mieszkaniowe dla około 12000 mieszkańców wraz z usługami w S. w W.. Spółka we własnym zakresie budowała i finansowała na terenie stanowiącym jej własność, oczyszczalnie ścieków w Osiedlu (...). Budowa Oczyszczalni ścieków była współfinansowana przez członków zespołu jako osoby fizyczne oraz przez spółkę. Rozpoczęcie budowy oczyszczalni ścieków nastąpiło w oparciu o decyzje administracyjne Naczelnika Miasta W. z dnia 6 czerwca 1987 r. zezwalającą na budowę 2 bioybloków oczyszczalni jako I etap budowy oraz kolejnymi decyzjami z dnia 8 lipca 1988r. i z 1 września 1988r. Wszystkie wybudowane urządzenia oczyszczalni w tym okresie zostały wprowadzone na majątek trwały spółki. Rozpoczęta inwestycja w 1988r. została przerwana w marcu 1994r. z powodu upadłości wykonawcy inwestycji - Przedsiębiorstwa (...).

(...) sp. z o.o. jako inwestor budowy, zawarł z Miastem W. w latach 1994-1997 umowy - Porozumienia, które kilkukrotnie aneksowano. Pierwszą umowę - Porozumienie zawarto w dniu 15 września 1994r. Jej przedmiotem było dalsze prowadzenie na terenie Osiedla (...) w S. budowy oczyszczalni ścieków, przepompowni ścieków oraz układu kanalizacyjnego - określonych w porozumieniu jako „inwestycja”. Na dalszą rozbudowę tej Oczyszczalni ścieków Spółka miała przekazać własne środki finansowe do budżetu Miasta W., zaś Miasto W. również miało przekazać środki finansowe własne oraz dotacje, które Miasto W. miało pozyskać od Ministra, od wojewody oraz dotacje z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w celu dalszego realizowania inwestycji Oczyszczalni ścieków. W porozumieniu Spółka potwierdziła, iż inwestycja prowadzona jest za jej zgodą na gruntach stanowiących jej własność a wykupionych ze środków członków Zespołu. W tym pisemnym porozumieniu strony określiły, iż po zakończeniu inwestycji Oczyszczalni ścieków, Zespół i Spółka zobowiązują się przekazać Oczyszczalnię wraz z przynależnym terenem gminie na mienie komunalne bez jakichkolwiek odpłatności z tytułu poniesionych

kosztów. Strony zastrzegły, że wszelkie zmiany i uzupełnienia porozumienia wymagają zgody stron w formie pisemnej pod rygorem nieważności.

Budowa Oczyszczalni ścieków została zrealizowana w dwóch etapach: Pierwszy do marca 1994r. gdzie budowa była finansowana w całości ze środków Spółki oraz środków członków Zespołu. W drugim etapie od września 1994r. do lipca 1997r. gdzie dokończenie inwestycji Oczyszczalni ścieków finansowane było ze środków własnych Spółki w kwocie 2.412.384,83 zł za drugi etap oraz ze środków pieniężnych Miasta W. za drugi etap, w tym własnych środków 50.000,00 zł oraz środków otrzymanych z dotacji przez Miasto W., w tym z dotacji z budżetu państwa 4.500.000,00 zł oraz z dotacji z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej 1.250.000,00 zł. Ponadto Zakład (...) wyłożył własne środki w kwocie 43.310,80 zł na finansowanie inwestycji Oczyszczalni ścieków.

Pismem z dnia 18 września 1996 r. Spółka zwróciła się do Zarządu Miasta W. na ręce Burmistrza Miasta W. o zrealizowanie umowy i nieodpłatne przekazanie w formie aktu notarialnego na mienie komunalne Miasta W. obiektów Oczyszczalni i przepompowni wraz z przynależnymi terenami na początku stycznia 1997 r. w związku z planowanym zakończeniem rozruchu i oddania Oczyszczalni do eksploatacji z końcem grudnia 1996 r.

Po zakończeniu budowy Oczyszczalni pod koniec 1996 r. Miasto W. w 1997 r. odmówiło przejęcia Oczyszczalni (...), bowiem nie było przygotowane organizacyjnie oraz nie miało środków finansowych na przejęcie Oczyszczalni (...), która w pierwszych latach po rozpoczęciu działalności wymagała dofinansowania. Oczyszczalnia obsługiwała małą liczbę mieszkańców, a stawki nie gwarantowały rentowności. Miasto nie przygotowało umów z mieszkańcami, nie zatrudniało pracowników do obsługi Oczyszczalni (...). Z uwagi na stanowisko Miasta W., Spółka aby zrealizować cele porozumienia tj. sprawne działanie Oczyszczalni dla potrzeb mieszkańców Osiedla, uzyskała zezwolenie na użytkowanie Oczyszczalni, zezwolenie na zrzut ścieków oczyszczonych, pozwolenie wodnoprawne, przygotowała regulamin, przygotowała umowy dla mieszkańców, opracowała stawki, które zostały zatwierdzone przez Radę Miasta W.. Spółka prowadziła przedsiębiorstwo wodnokanalizacyjne, w tym zarządzała Oczyszczalnią ścieków.

Po zakończeniu inwestycji wydano Spółce, jako inwestorowi na terenie którego prowadzono inwestycję w 1997 r., pozwolenie na użytkowanie wybudowanej części oczyszczalni. W związku z odmową wykonania porozumienia i odmową przejęcia własności Oczyszczalni wraz z gruntami przez Miasto W. w 1997 r. Spółka w 1998 r. zwiększyła swoje aktywa wpisując do ewidencji majątku trwałego kompleks budynków i budowli oczyszczalni ścieków wraz z przepompownią ścieków i rurami tłocznymi. Grunt, na którym znajduje się Oczyszczalnia (...) ma powierzchnię 4,6 hektara.

Ze sprawozdań finansowych Spółki z prowadzonej działalności w latach 1998 do 2002 r. wynika, że osiągnęła następujące wyniki finansowe:

- 1998 r. przychód 1.669.680,09 zł, koszty 1.604.763,09 zł, podatek dochodowy 38.367,00 zł, zysk netto 26.550,00 zł;
- 1999 r. przychód 1.964.604,12 zł, koszty 1.889.865,13 zł, podatek dochodowy 58.275,00 zł, zysk netto 16.463,99 zł;
- 2000 r. przychód 2.395.809,89 zł, koszty 2.143.498,09 zł, podatek dochodowy 79.053,00 zł, zysk netto 173.258,80 zł;
- 2001 r. przychód 27.619.084,58 zł, koszty 27.612.227,77 zł, podatek dochodowy 5.573,00 zł, zysk netto 1.283,81 zł;
- 2002r. przychód 6.990.716,89 zł, koszty 6.927.189,09 zł, podatek dochodowy 18.453,00 zł, zysk netto 45.074,80 zł.

Po oddaniu Oczyszczalni do użytku, po 1997 r. i wprowadzeniu jej do wykazu majątku trwałego Spółki między 1998r. aż do 2018 r. Zespół (...) sp. z o.o. dokonał trzeciego etapu inwestycji, inwestując kilka milionów złotych z własnych środków w tym ze sprzedaży własnych gruntów oraz osiągniętych dochodów, w uruchomienie drugiej komory biomix,

wymianę prawie wszystkich dotychczasowych urządzeń na terenie Oczyszczalni i na terenie przepompowni ścieków, bowiem dotychczasowe urządzenia oddane do użytku w 1997r. po 20 latach eksploatacji zużyły się. Wymieniono je na nowe. Spółka prowadziła działalność w tym okresie oraz uzyskała decyzją z dnia 30 grudnia 2008r. pozwolenie wodnoprawne na wprowadzanie ścieków komunalnych oczyszczonych w oczyszczalni (...) do Kanału W.. Pozwolenia udzielono spółce na czas określony od dnia 1 stycznia 2009 r. do dnia 31 grudnia 2019 r.

W dniu 7 lipca 1997 r. Spółka złożyła wniosek o wydanie pozwolenia na użytkowanie Oczyszczalni (...), które następnie zostało udzielone zgodnie z pozwoleniem i Oczyszczalnia została oddana do użytkowania w 1997 r.

W dniu 18 grudnia 2007 r. wpisano w krajowym rejestrze sądowym zmianę dotychczasowej nazwy spółki (...) sp. z o.o. na Zespół (...) sp. z o.o. z siedzibą w W..

Po włączeniu Miasta W. do struktur (...) W. jako D.-W., (...) W. podjęło rozmowy i zwróciło się do Spółki o przejęcie Oczyszczalni (...) w W. - W. od Spółki na rzecz (...) W.. W dniu 18 grudnia 2003r. Na Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu Wspólników Spółki - (...) i (...) sp. z o.o. podjęto uchwałę o wyrażeniu zgody na zbycie (również w formie darowizny) Oczyszczalni (...) położonej na terenie Osiedla (...) na rzecz (...) W. - D. W.. Pismem z dnia 26 kwietnia 2006r. spółka odpowiedziała na pismo (...) W. wskazując, iż deklaruje przekazanie Oczyszczalni, lecz Porozumienie z 1995r. nie może być obecnie podstawą do domagania się nieodpłatnego wydania (...) W. Oczyszczalni (...) z przyległymi terenami z uwagi na fakt, iż od zawarcia porozumienia upłynęło ponad 10 lat, w ciągu których wiele się zmieniło. Spółka wskazała, po spotkaniu z przedstawicielami MPWiK S. A. (...) W.: część terenów Oczyszczalni (...) nie jest niezbędna do prawidłowej eksploatacji i dlatego powinien zostać wydzielony geodezyjnie teren niezbędny do eksploatacji Oczyszczalni, przejmujący Oczyszczalnię powinien zagwarantować zatrudnienie aktualnie pracującym osobom w Oczyszczalni przez okres minimum trzech lat, wszystkie koszty związane z przewłaszczeniem Oczyszczalni powinien pokryć przejmujący, rozliczenia wzajemnych należności związanych z Oczyszczalnią powstałych już po zawarciu Porozumienia, dalszego rozbudowania inwestycji przez (...) W. w infrastrukturę Oczyszczalni osiedla (...) w W., zamrożenia przez przejmującego Oczyszczalnię przez okres 5-ciu lat stawek opłat za odbiór i utylizację ścieków dla osiedla (...) w W., przejmujący Oczyszczalnię zagwarantuje dalszy rozwój Osiedla poprzez dalsze przyłączanie kolejnych nieruchomości do odbioru ścieków.

W załączniku do pisma Zastępcy Prezydenta (...) W. z dnia 22 stycznia 2008 r. (...) W. przygotowało projekt aktu notarialnego z 2007r. dotyczącego projektu umowy nieodpłatnego przeniesienia własności zorganizowanej części przedsiębiorstwa od jego dotychczasowego właściciela (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. na rzecz (...) W.. Ostatecznie nie nastąpiło zawarcie w formie aktu notarialnego umowy o przejęciu Oczyszczalni przez (...) W..

Sąd Okręgowy wskazał, że powództwa (...) W. oraz Skarbu Państwa - Prezydenta (...) W. o wydanie obiektów i urządzeń Oczyszczalni ścieków podlegają oddaleniu bowiem podmioty te nie są właścicielami tych urządzeń i obiektów Oczyszczalni.

Sąd przywołał treść art. 98 ust. 1, art. 99 ust. 1., ust. 2., ust. 3., ust. 4., ust. 5., art. 100 ustawy Prawo wodne z 1974 r. obowiązującej w dacie dalszego budowania i oddania do użytku w okresie od 1994 do 1997r. oczyszczalni.

W ocenie Sądu brak jest przesłanki nabycia na podstawie art. 100 Prawa wodnego z 1974 r. własności urządzeń kanalizacyjnych Oczyszczalni przez Skarb Państwa, bowiem ta Oczyszczalnia nie była wykonana przez inwestora Skarb Państwa i nie była finansowana przez inwestora Skarb Państwa. Art. 99 Prawa Wodnego określał, iż urządzenia kanalizacyjne wykonywane są na koszt Państwa i tylko w takim przypadku, stałyby się następnie na podstawie art. 100 Prawa wodnego z 1974r. własnością Państwa. A contrario urządzenia kanalizacyjne nie wykonane na koszt Państwa nie stawały się własnością Skarbu Państwa. Urządzenia kanalizacyjne oczyszczalni (...) w W. W. w S. finansowali Zespół a następnie pozwana Spółka w latach pierwszej działalności w okresie od 1987 do marca 1994 r. Natomiast w drugim etapie od września 1994 do 1996 - 1997 finansowała i była inwestorem pozwana spółka, Zespół oraz Miasto W.. Co wynika wprost z umowy Porozumienia z 15 września 1994 r. Miasto W. na tę inwestycję otrzymało dotacje celowe od Skarbu Państwa. Zgodnie z art. 167 ust. 2 Konstytucji dochodami jednostek samorządu terytorialnego są między innymi dotacje celowe z budżetu państwa. Także przed wejściem w życie Konstytucji, dotacje celowe były dochodami

jednostek samorządu terytorialnego. Oznacza to, iż dotacje przekazane z budżetu państwa stały się dochodem Miasta W..

Następnie Sąd przytoczył treść art. 7 ust. 1 pkt 3 ustawy o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990r., który określał i nadal określa jako zadania własne gminy między innymi sprawy z zakresu kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych.

Zatem Miasto W. otrzymując dotacje celowe z budżetu Państwa, przeznaczyło już własne dochody na inwestycję związaną z wykonaniem zadania własnego gminy, czyli zapewnieniem mieszkańcom osiedla w W., Oczyszczalni. Przekazane środki na wspólne finansowanie dokończenia budowy oczyszczalni ścieków, przepompowni i układu kanalizacyjnego pochodziły zatem od Miasta W., a nie od Skarbu Państwa. Brak jest zatem przesłanki z art. 99 ust. 2 wykonania urządzeń kanalizacyjnych na koszt Państwa oraz brak jest przesłanki z art. 100 Prawa wodnego wykonania urządzeń kanalizacyjnych na koszt Państwa. Skarb Państwa w umowie w ogóle nie był inwestorem. W związku z tym Skarb Państwa nie mógł domagać się wydania Oczyszczalni ścieków.

Art. 87 ust. 2 ustawy z dnia 31 stycznia 1980 r. o ochronie i kształtowaniu środowiska określał, iż Narodowy Fundusz i wojewódzkie fundusze posiadają osobowość prawną. Czyli są i były to państwowe osoby prawne w dacie realizacji drugiego etapu budowy i rozbudowy czyli w latach 1994 do 1997. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej był osobą prawną, odrębnym podmiotem od osoby prawnej w postaci Skarbu Państwa. Dotacje zatem w części udzielone przez Wojewódzki Fundusz Ochrony środowiska i Gospodarki Wodnej nie pochodziły od Skarbu Państwa, lecz od innej państwowej osoby prawnej. Celem dotacji była działalność statutowa funduszu w postaci wsparcia zadania z zakresu ochrony środowiska w postaci oczyszczalni ścieków. Kwota została przekazana Gminie W., a Gmina zrealizowała to zadanie budując oczyszczalnię wspólnie z pozwaną spółką. Także w tym zakresie Skarb Państwa nie finansował inwestycji.

Z powyższych względów zdaniem Sądu I instancji Skarb Państwa nie nabył na podstawie art. 100 Prawa wodnego własności urządzeń kanalizacyjnych.

W związku z tym powództwo Skarbu Państwa o nakazanie wydania urządzeń i obiektów i urządzeń kanalizacyjnych zostało oddalone. Skarb Państwa nie będąc właścicielem urządzeń nie ma legitymacji do żądania ich wydania na podstawie art. 222 §1 k.c.

Sąd Okręgowy podał, że skoro rzeczy ruchome - urządzenia kanalizacyjne z chwilą przyłączenia ich do sieci wchodzi w skład przedsiębiorstwa - art. 49 § 1 k.c. i art. 55¹ k.c., które to przedsiębiorstwo jest zarządzane przez pozwaną spółkę, to pozwana spółka jako prowadząca przedsiębiorstwo zarządza całą siecią kanalizacyjną, ta sieć i urządzenia kanalizacyjne, których wydania domagali się obaj powodowie, stała się funkcjonalną częścią przedsiębiorstwa zarządzanego przez pozwaną spółkę. Nawet gdyby którykolwiek z powodów był właścicielem urządzeń, to nie mógłby się domagać wydania tych urządzeń, bowiem wchodzi one z chwilą przyłączenia do sieci w 1997 r., w skład przedsiębiorstwa pozwanej spółki, co wynika wprost z art. 49§ 1 k.c. W dacie złożenia pozwu w grudniu 2008 r., art. 49§ 1 k.c. obowiązywał już w tym brzmieniu od 3 sierpnia 2008 r. W związku z tym, także z tego powodu powództwo o wydanie ruchomości stanowiących elementy urządzeń kanalizacyjnych i sieci kanalizacyjnej należących funkcjonalnie do przedsiębiorstwa pozwanej spółki podlegałoby oddaleniu. Z chwilą przyłączenia do sieci przedsiębiorstwa, ono stawało się ich posiadaczem, nawet gdyby nie miało tytułu własności lub innego prawa do tej rzeczy ruchomej. Elementy urządzeń kanalizacyjnych w chwilą przyłączenia do sieci przedsiębiorstwa stały się elementem składowym tego przedsiębiorstwa.

Z podobnych przyczyn żądanie z punktu 4 tj. rozgraniczenia obiektów i urządzeń kanalizacyjnych oczyszczalni od nieruchomości stanowiących własność pozwanej spółki jest całkowicie bezpodstawne.

Obaj powodowie zażądali rozgraniczenia między ruchomościami w postaci obiektów i urządzeń kanalizacyjnych, od nieruchomości gruntowych stanowiących własność pozwanej, na której są położone te ruchomości w postaci urządzeń kanalizacyjnych.

Nie można rozgraniczać w trybie art. 36 ustawy Prawo geodezyjne i kartograficzne, rzeczy nieruchomości w postaci gruntu od rzeczy ruchomej w postaci sieci i urządzeń kanalizacyjnych położonych na tym gruncie. Po pierwsze są to różne rodzajowo rzeczy. Po drugie rozgraniczenie dotyczy jedynie nieruchomości. Po trzecie skoro obiekty oczyszczalni i urządzenia kanalizacyjne są fizycznie związane z gruntem oraz funkcjonalnie wchodzi w skład przedsiębiorstwa pozwanej spółki prowadzącej przedsiębiorstwo wodnokanalizacyjne - art. 49 k.c., brak było podstaw do rozgraniczania. Po czwarte skoro powodowie nie udowodnili, aby byli właścicielami ruchomości w postaci obiektów urządzeń kanalizacyjnych, to brak było przesłanek do orzekania o wydaniu ruchomości. Skoro brak podstaw do wydania, w konsekwencji nie zachodziła potrzeba przestankowego określenia granic wydania nieruchomości określona w art. 36 Prawa Geodezyjnego i kartograficznego. Żądanie tak sformułowane w ogóle nie mogło być uwzględnione.

Sąd Okręgowy odniósł się także do art. 49 §2 k.c. wskazując, czy którykolwiek z powodów nie nabył własności lub współwłasności Oczyszczalni i urządzeń kanalizacyjnych na podstawie tego przepisu.

Na to pytanie Sąd odpowiedział przecząco. Żaden z powodów nie nabył, bowiem art. 49 §2 k.c. określa tylko roszczenia o żądanie przeniesienia własności urządzeń przesyłowych. Z żądaniem takim może wystąpić osoba która poniosła koszt budowy urządzeń i jest jednocześnie ich właścicielem. Przepis ten określa dwie łączne przesłanki jakie musi spełnić osoba: ponieść koszt budowy urządzeń i być jednocześnie właścicielem tych urządzeń. Zatem nie wystarczy sam fakt poniesienia kosztów budowy urządzeń.

Pozwana Spółka, która poniosła koszt budowy urządzeń kanalizacyjnych i jest jednocześnie właścicielem gruntu, na którym położone są te urządzenia kanalizacyjne oraz jest jednocześnie przedsiębiorcą prowadzącym przedsiębiorstwo kanalizacyjne nabyła własność poprzez połączenie ruchomości z nieruchomością. Art. 191 k.c. właściciel nieruchomości (pозwana Spółka) staje się właścicielem ruchomości urządzeń kanalizacyjnych których budowę sfinansował. A te rzeczy ruchome stały się częścią składową jego gruntu na skutek trwałego połączenia z nieruchomością. Natomiast nie będący właścicielem gruntu, współfinansujący budowę urządzeń (Miasto W.), nie nabył własności urządzeń, co wynika z art. 191 k.c. Następnie po uruchomieniu nowych urządzeń kanalizacyjnych i po przyłączeniu urządzeń kanalizacyjnych do sieci przedsiębiorstwa - art. 49 §1 k.c. te urządzenia przestają być częścią składową gruntu, stają się rzeczami ruchomymi wchodzącymi w skład przedsiębiorstwa (pозwanej Spółki). Zaś przedsiębiorca który sfinansował koszt budowy tych urządzeń kanalizacyjnych i był ich właścicielem jako części składowych nieruchomości, w chwili przyłączenia do przedsiębiorstwa, staje się właścicielem rzeczy ruchomych – urządzeń kanalizacyjnych.

Osoba, która współfinansowała koszt budowy tych urządzeń (Miasto W.) ma roszczenie do właściciela nieruchomości o zwrot kosztów budowy tych urządzeń. Przy czym roszczenie będzie wynikać ex contractu, jeśli podstawą poniesienia kosztów budowy na cudzym gruncie była umowa między ponoszącym koszty budowy urządzeń kanalizacyjnych a właścicielem gruntu, zaś w przypadku braku umowy, podstawą żądania zwrotu poniesionych kosztów budowy będą przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu - art. 194 k.c. w zw. z art. 191 k.c. w zw. z art. 405 i nast. k.c. Finansujący może domagać się zwrotu korzyści w naturze, a w przypadku gdyby to nie było możliwe, zwrotu jej wartości.

W rozpoznawanej sprawie strony zawarły pisemne porozumienie, na mocy którego Miasto W. zobowiązywało się współfinansować na cudzym gruncie (na gruncie stanowiącym własność pozwanej spółki) urządzenia kanalizacyjne (Oczyszczalnię ścieków) z własnych środków Miasta W. oraz z własnych środków, które miasto W. otrzymało w formie dotacji celowej od Państwa oraz dotacji celowych z (...) na Oczyszczalnię ścieków. Ponadto w porozumieniu Spółka również zobowiązała się współfinansować z własnych środków inwestycję w Oczyszczalnię. W zamian za świadczenie Miasta W. w postaci współfinansowania w kwotach wyższych niż Spółka, Spółka miała spełnić świadczenie w postaci przekazania Oczyszczalni wraz z przynależnym do Oczyszczalni terenem na mienie komunalne bez dodatkowych

odpłatności (poza wyłożonymi w ramach współfinansowania przez Miasto W. środkami na dokończenie inwestycji Oczyszczalni).

Spółka deklarowała wykonanie tej umowy i zwróciła się nawet pisemnie we wrześniu 1996 r. do zarządu Miasta W. o przygotowanie umowy w formie aktu notarialnego i przejęcie oczyszczalni w styczniu 1997r. Miasto W. nie zdecydowało się przejąć Oczyszczalni (...). Zgodnie z §6 umowy porozumienia z dnia 15 września 1994r. i z dnia 8 czerwca 1995r. (k.40 i k. 42) termin zawarcia strony określiły na: „Po zakończeniu inwestycji”.

Miasto W. po otrzymaniu pisma z września 1996r. nie wyraziło ostatecznie zgody w 1997 r. w wyznaczonym umownie terminie „Po zakończeniu inwestycji” na przejęcie Oczyszczalni i nie chciało zawrzeć umowy w formie aktu notarialnego o przejęciu własności gruntów Oczyszczalni wraz z własnością urządzeń Oczyszczalni na własność.

Obecnie przymusowa realizacja świadczenia z §6 Porozumienia (k.40 §6 umowy) tj. zawarcia umowy przeniesienia własności Oczyszczalni i gruntów, bez zgody obu stron nie jest możliwa, bowiem umowa Porozumienie nie została zawarta w formie aktu notarialnego - art. 158 k.c., ani w formie pisemnej z podpisami notarialnie poświadczonymi art. 75¹ §1 k.c. wymaganej dla zbycia przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części. Brak zachowania wymaganej formy skutkuje nieważnością czynności prawnej - art. 73 §2 k.c.

Sąd Okręgowy podał, że jedynym zatem roszczeniem, jakie przysługuje osobie współfinansującej inwestycję na cudzym gruncie, wobec nieważności zobowiązania do przekazania nieruchomości i przedsiębiorstwa Oczyszczalni z powodu braku wymaganej formy czynności prawnej, jest roszczenie z bezpodstawnego wzbogacenia poprzez zwrot równowartości wyłożonych środków pieniężnych, bowiem zwrot Oczyszczalni w naturze w związku z wchodzeniem jej w skład przedsiębiorstwa pozwanej, nie jest możliwy - art. 49§1 k.c.

W ocenie Sądu omówione przypadki jednoznacznie wskazują, iż ani (...) W., ani Skarb Państwa nie są właścicielami ruchomości w postaci urządzeń oczyszczalni ścieków i urządzeń wodno-kanalizacyjnych. W związku z tym nie przysługują im legitymacja do żądania wydania tych ruchomości - z art. 222 §1 k.c.

Dodatkowo nawet gdyby byli właścicielami ruchomości w postaci urządzeń wodnokanalizacyjnych oczyszczalni ścieków, to żądanie „wydania” tych urządzeń jest bezzasadne i podlega oddaleniu, bowiem po przyłączeniu tych urządzeń do sieci wodnokanalizacyjnej przedsiębiorstwa wodnokanalizacyjnego, zgodnie z art. 49 §1 k.c. te ruchomości wchodziły w skład przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjnego. Powodowie nie mogą skutecznie domagać się wydania tych ruchomości. Także z tego powodu powództwo o wydanie ruchomości - urządzeń oczyszczalni ścieków, podlegało oddaleniu.

Żądanie z punktu 2 zasądzenie od pozwanej Spółki na rzecz powodów: (...) W. oraz Skarbu Państwa kwoty 13.079.239,86 zł tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z Oczyszczalni, od dnia zakończenia budowy oczyszczalni ścieków tj. od 7.07.1997 r. do dnia 31.10.2008 r., wraz z odsetkami ustawowymi od dnia otrzymania przez pozwaną odpisu niniejszego pozwu do dnia zapłaty uległo oddaleniu gdyż:

(a) art. 224 §2 k.c. w zw. z art. 225 k.c. powodowie nie są właścicielami Oczyszczalni. Tylko właścicielowi przysługują roszczenia o zapłatę za bezumowne korzystanie z rzeczy ruchomej.

(b) art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 1990r. o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych. Powództwo (...) W. w zakresie tej podstawy faktycznej i prawnej podlega oddaleniu, bowiem z art. 1 ust. 1 tej ustawy legitymacja czynna przysługuje w tym zakresie jedynie Skarbowi Państwa lub innym państwowym osobom prawnym. Zaś (...) W. jest samorządową osobą prawną. Dodatkowo z art. 2 ust. 1 pkt 4 w/w ustawy, wynika, iż uprawnienie do wystąpienia z roszczeniem przysługuje organom samorządu terytorialnego czyli Prezydentowi (...) W., do którego stosuje się przepisy k.p.c. o prokuratorze - art. 2 ust. 2 ustawy. W tym wypadku prezydent (...) W. jako organ występuje w imieniu Skarbu Państwa tak jak prokurator w art. 55 k.p.c. Legitymacja czynna w ogóle nie przysługuje gminie - (...) W.. Natomiast w zakresie powództwa Skarbu Państwa co do tej podstawy faktycznej i prawnej powództwo również podlega oddaleniu. Pozwana Spółka nie uzyskała bowiem

„wskutek” decyzji administracyjnych o przyznaniu dotacji od Skarbu Państwa i od (...) żadnych korzyści majątkowych. Korzyści majątkowe otrzymało Miasto W. „wskutek” decyzji o przyznaniu dotacji. Miasto W. otrzymało dotacje i brak jest przesłanki, aby te dotacje przyznane Miastu W. były „niesłusznie” uzyskane przez Miasto W. - art. 1 ust. 1 w/w ustawy. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 8 maja 2015r. III CZP 2/15 wyjaśnił znaczenie słowa z art. 1 ust. 1 ustawy, „wskutek” czynności prawnej lub „wskutek” decyzji administracyjnej, iż chodzi o bezpośrednio wynikające z danej czynności skutki, a nie pośrednie oraz, że czynność prawna musi być ważna „Istotne znaczenie w rozpatrywanym kontekście ma przyjęty w odniesieniu do czynności prawnej w orzecznictwie pogląd, że art. 1 ust. 1 ustawy z 1990 r. może mieć zastosowanie tylko w przypadku, w którym wskazana w tym przepisie czynność prawna była ważna. Stanowisko to wynika m.in. z założenia, że czynność prawa nieważna nie wywiera zamierzonego skutku prawnego, w związku z czym - w kontekście art. 1 ust. 1 ustawy z 1990 r. - nie wchodzi w ogóle w rachubę uzyskanie wskutek takiej czynności prawnej jakiegokolwiek, w tym również niesłusznej, korzyści z majątku Skarbu Państwa. Wskutek decyzji o przyznaniu dotacji korzyść majątkową uzyskało Miasto W. kosztem Skarbu Państwa oraz kosztem państwowej osoby prawnej (...), przy czym nie była to korzyść niesłuszna, lecz słuszna, bowiem była przeznaczona na współfinansowanie przez Miasto W. Oczyszczalni ścieków dla zaspokajania potrzeb mieszkańców gminy. Trudno w takim przypadku mówić o niesłusznej korzyści dla Gminy. Pozwana spółka nie uzyskała zatem „wskutek” decyzji o przyznaniu dotacji żadnej korzyści majątkowej kosztem Skarbu Państwa ani kosztem (...), brak jest zatem podstaw z art. 1 ust. 1 do zasądzenia świadczenia za korzystanie z „niesłusznie osiągniętych korzyści kosztem Skarbu Państwa”.

Nie zachodzi też przesłanka z art. 1 ust. 2 ustawy, po pierwsze Miasto W., co uzyskało „słuszne korzyści” (a nie niesłuszne jak określa art. 1 ust. 1 ustawy) w postaci dotacji, po drugie „wskutek decyzji o przyznaniu dotacji to samorządowa osoba prawna - Miasto W. otrzymało korzyść z majątku Skarbu Państwa, a nie określona w art. 1 ust. 1 niepaństwowa osoba prawna. Art. 1 ust. 2 ustawy określa, iż ten kto uzyskał korzyść o której mowa w ust. 1. Zaś w ust. 1 „niesłuszną korzyść” ma zwrócić jedynie niepaństwowa osoba prawna lub osoba fizyczna”. Uzyskanie korzyści przez samorządową osobę prawną w ogóle nie spełnia tej przesłanki ustawy. W związku z tym w stanie faktycznym rozpatrywanej sprawy te normy w ogóle nie znajdują zastosowania. Po trzecie rozporządzenie przez Miasto W. uzyskaną dotacją poprzez współfinansowanie na cudzym gruncie oczyszczalni ścieków, nie było pod tytułem darmym. Bowiem w zamian za środki wyłożone na współfinansowanie Oczyszczalni na cudzym gruncie, Miasto W. miało otrzymać świadczenie w postaci przeniesienia własności Oczyszczalni i gruntu na Miasto W..

(c) art. 405 k.c. powodowie wskazali, iż korzyść to różnica między hipotetycznym majątkiem pozwanej gdyby uiszczała ona wynagrodzenie za korzystanie z oczyszczalni (nieruchomości) a rzeczywistym stanem majątku. Gdyby pozwana zapłaciła za korzystanie z oczyszczalni (nieruchomości) jej majątek byłby mniejszy; (d) art. 415 k.c. pozwana nie płacąc wynagrodzenia za korzystanie z oczyszczalni (nieruchomości) wyrządziła powodowi szkodę pomniejszenie majątku powoda o to wynagrodzenie za korzystanie z oczyszczalni (nieruchomości).

c) i d) roszczenia powodów w oparciu o wskazane podstawy faktyczne i prawne w pozwie uległy oddaleniu, bowiem zażądano zwrotu bezpodstawnego wzbogacenia za korzystanie z oczyszczalni (nieruchomości) stanowiącej własność powoda. Zaś Oczyszczalnia i grunty nie były i nie są własnością powoda, lecz własnością pozwanej. Korzystanie przez pozwaną z rzeczy będących jej własnością, nie może rodzić obowiązku zapłaty wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy dla powodów. Z tych samych przyczyn pozwana nie wyrządziła powodowi żadnej szkody z tytułu korzystania z Oczyszczalni bowiem Oczyszczalnia a także grunty, stanowią własność pozwanej Spółki.

Jednocześnie wśród podstaw faktycznych powództwa nie było żądania zwrotu bezpodstawnego wzbogacenia środków zainwestowanych przez Miasto W. w Oczyszczalnię pochodzących z dotacji albo zwrotu wartości tych zainwestowanych w Oczyszczalnię środków - art. 405 k.c. Powód wyraźnie w pozwie wskazał, iż żądaniem objęte jest tylko wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z Oczyszczalni (nieruchomości).

Z podobnych przyczyn, uległo oddaleniu żądanie zwrotu pożytków, przychodów uzyskanych z Oczyszczalni. Powódka wskazała, iż przychodami pozwanej z Oczyszczalni są dochody netto jakie powódka osiąga z prowadzonej działalności, z tytułu pobieranych opłat za świadczone usługi odprowadzania ścieków za pomocą Oczyszczalni.

Nie uregulowano umownie kwestii pobierania pożytków. Pozwana Spółka jako właściciel Oczyszczalni ma prawo pobierać pożytki - art. 140 k.c.

Z uwagi na przegranie sprawy w całości przez obu powodów, Sąd obciążył każdego z powodów zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu obowiązkiem zwrotu całości kosztów procesu na rzecz pozwanej, pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu - art. 98 §1 k.p.c. w zw. z art. 108 §1 zdanie 2 k.p.c. oraz art. 108 §2 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód Skarb Państwa zaskarżając go w pkt II i IV i zarzucił naruszenie:

1. art. 100 w zw. z art. 99 ust. 2 ustawy z dnia 24 października 1974 r. Prawo wodne (Dz.U. Nr 38, poz. 230 z póź.zm.,) w zw. z art. 222 § 1 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie i uznanie, iż przepis ten nie mógł stanowić podstawy nabycia przez Skarb Państwa własności urządzeń kanalizacyjnych tj. obiektów i urządzeń służących do odprowadzania ścieków, wchodzących w skład przedsiębiorstwa Oczyszczalnia (...) w S., w tym obiektów i urządzeń służących do oczyszczania ścieków, przepompowni ścieków oraz pozostałych urządzeń kanalizacyjnych tłocznych i przesyłowych oraz placów i dróg dojazdowych funkcjonalnie związanych z tymi urządzeniami, gdyż nie były one wykonane przez Skarb Państwa i nie były finansowane przez Skarb Państwa, podczas gdy przepis ten nie wymaga aby Skarb Państwa bezpośrednio realizował inwestycję polegającą na budowie urządzeń kanalizacyjnych, jak również przepis ten nie delimitował formuły redystrybuowania środków finansowych pochodzących z budżetu Państwa na poczet budowy ww. urządzeń;

2. art. 49 § 1 k.c. w zw. z art. 100 w zw. z art. 99 dawnego Prawa wodnego poprzez niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że przedmiotowe urządzenia kanalizacyjne, o których mowa w art. 100 dawnego Prawa wodnego stanowią urządzenia przesyłowe (ruchomość), o funkcji polegającej stricte na odprowadzaniu ścieków (urządzenia podobne), podczas gdy charakter techniczny przedmiotowych urządzeń kanalizacyjnych, jako całości urządzeń służących przede wszystkim do oczyszczania ścieków wyklucza przyjęcie, iż są one częścią składową urządzenia przesyłowego;

3. art. 386 § 2 k.p.c. poprzez nie zastosowanie się przy ponownym rozpoznaniu sprawy do uzasadnienia i wytycznych zawartych w wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 2 kwietnia 2015 r. sygn. .akt I ACa 530/14 w zakresie konieczności ustalenia kto i na jakiej podstawie finansował budowę przedmiotowych urządzeń kanalizacyjnych oraz ustalenia jakie rodziło to prawa i obowiązki stron ww. umowy, przy jednoczesnej aprobachie Sądu Apelacyjnego ustalonego stanu faktycznego w ramach, którego przyjęte zostało, iż sporne urządzenia kanalizacyjne wykonane były na koszt Skarbu Państwa (częściowo), co doprowadziło do błędnej oceny w sprawie i oddalenia powództwa Skarbu Państwa;

4. art. 235² § 1 i § 2 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c., 278 k.p.c. poprzez pominięcie dowodów z: 1) opinii biegłych sądowych sporządzonej przez biegłego geodetę wraz z biegłym o specjalizacji w zakresie problematyki odprowadzania i oczyszczania ścieków na okoliczność wyznaczenia umiejscowienia obiektów i urządzeń służących do odprowadzania ścieków, wchodzących w skład przedsiębiorstwa Oczyszczalnia (...) w S., w tym obiektów i urządzeń służących do oczyszczania ścieków, przepompowni ścieków oraz pozostałych urządzeń kanalizacyjnych tłocznych i przesyłowych oraz placów i dróg dojazdowych funkcjonalnie związanych z tymi urządzeniami; 2) opinii biegłego sądowego z zakresu finansów, rachunkowości i księgowości na okoliczność ustalenia zakresu finansowania przedsiębiorstwa Oczyszczalnia (...), w tym obiektów i urządzeń służących do odprowadzania i oczyszczania ścieków, przepompowni ścieków oraz pozostałych urządzeń kanalizacyjnych tłocznych i przesyłowych w okresie od 6 czerwca 1987r. do dnia 7 lipca 1997r. oraz w okresie od dnia 7 lipca 1987r. do dnia sporządzenia opinii; 3) opinii biegłych sądowych z zakresu budownictwa o specjalności organizacji i przebiegu procesu inwestycyjnego wraz z biegłym o specjalności budownictwa hydrotechnicznego lub budownictwa wodno-kanalizacyjnego na okoliczność ustalenia charakteru i rodzaju obiektów i urządzeń służących do odprowadzania i oczyszczania ścieków, przepompowni ścieków oraz pozostałych urządzeń kanalizacyjnych tłocznych i przesyłowych oraz placów i dróg dojazdowych funkcjonalnie związanych z tymi urządzeniami, które zostały wybudowane w okresie od 6 czerwca 1987 r. do dnia 7 lipca 1997 r., w tym wskazania czy te obiekty i urządzenia są trwale związane z gruntem oraz trwale związane ze sobą nawzajem

oraz czy mają one charakter budowli służącej wyłącznie do korzystania z urządzeń przesyłowych, jak również wskazania czy te obiekty i urządzenia mają zdolność funkcjonalną w warunkach stałego zintegrowania oraz czy pomiędzy ww. obiektami i urządzeniami istnieją powiązania o charakterze fizycznym oraz związek funkcjonalny, umożliwiające prawidłowe działanie w/w obiektów i urządzeń zgodnie z ich przeznaczeniem; A) opinii biegłych sądowych z zakresu wyceny nieruchomości wraz z biegłym o specjalizacji w zakresie problematyki odprowadzania i oczyszczania ścieków na okoliczność wysokości hipotetycznego czynszu dzierżawy Oczyszczalni za okres od dnia 7 lipca 1997r. do dnia 31 października 2008r.; 5) opinii biegłych sądowych sporządzonej przez biegłego o specjalizacji w zakresie rachunkowości wraz z biegłym o specjalizacji w zakresie problematyki odprowadzania i oczyszczania ścieków na okoliczność wysokości przychodów uzyskanych przez pozwaną spółkę z Oczyszczalni w okresie od dnia 7 lipca 1997 r. do dnia 31 października 2008r.; pomimo tego, że do wykazania ww. faktów konieczne było zasięgnięcie przez Sąd wiadomości specjalnych, a skutkiem tego jest błąd w ustaleniach faktycznych co do ww. faktów przyjętych za podstawę zaskarżonego rozstrzygnięcia. Błąd ten dotyczy m.in. bez dowodowego przyjęcia przez Sąd, iż sporne urządzenia kanalizacyjne, jako urządzenia przesyłowe (ruchomości) połączone funkcjonalnie z przedsiębiorstwem prowadzonym przez pozwaną spółkę, oddane do użytku w 1997 r. zużyły się i wymieniono je na nowe;

5. art. 233 §1 k.p.c. w zw. z 327¹ § 1 k.p.c. poprzez błędne ustalenie istotnej podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, poprzez:

a) mylne ustalenie, jakoby „pierwszy etap” budowy oczyszczalni ścieków datujący się na lata około 1987-1994 był sfinansowany w całości ze środków spółki oraz środków członków Zespołu, podczas gdy z materiałów akt sprawy wynika, że według stanu na 1988 r. budowa przedmiotowej oczyszczalni ścieków została dofinansowana w kwocie 270 000 000 zł, co przekracza 1/4 całości finansowania według stanu na rok 1988 (tak Informacja Najwyższej Izby Kontroli - Zespołu Administracji i Gospodarki Terenowej o wynikach kontroli realizacji osiedla mieszkaniowego w S. z września 1988 r. - k. 2136 v.), co jest faktem istotnym ponieważ decyduje o tym, że Skarb Państwa nabył własność urządzeń kanalizacyjnych tj. urządzeń służących do odprowadzania i oczyszczania ścieków, wchodzących w skład przedsiębiorstwa Oczyszczalnia (...) w S. na podstawie art. 100 dawnego Prawa wodnego, jako wykonanych na koszt Państwa;

b) niedokonanie ustalenia, na jakiej podstawie umownej i prawnej Wojewoda (...) udzielił dotacji Miastu W. i jak sformułowano przedmiot dotacji, co jest istotnym faktem dla rozstrzygnięcia sprawy, ponieważ umożliwia ocenę, że przyjęta formuła finansowania nie wykraczała poza zakres przedmiotowy art. 100 dawnego Prawa wodnego;

c) niedokonanie ustalenia, co składa się na sporne w sprawie urządzenia kanalizacyjne, co stanowi fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, ponieważ umożliwia ocenę, które urządzenia zostały wykonane na koszt Państwa, czy urządzenia i w jakim zakresie weszły w skład przedsiębiorstwa, jako kwalifikujące się do urządzeń przesyłowych jako urządzeń o funkcji polegającej stricte na odprowadzaniu ścieków (urządzenia podobne), a nadto czy urządzenia stanowią ruchomość czy nieruchomość w rozumieniu prawa cywilnego, jaki był stan i zdolność eksploatacyjna urządzeń na chwilę ich wykonania i na przestrzeni dalszych lat;

d) mylne i nieoparte w materiale dowodowym stwierdzenie, że urządzenia oddane do użytku w 1997 roku po 20 latach eksploatacji zużyły się i wymieniono je na nowe czemu powód ad. 2 zaprzecza.

Apelujący Skarb Państwa wskazał ponadto, iż faktem istotnym dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy ustalonym przez Sąd meriti niezgodnie z rzeczywistym stanem rzeczy jest przyjęcie, iż sporne urządzenia kanalizacyjne nie były finansowane przez Skarb Państwa, ponieważ środki finansowe wyłożone przez Skarb Państwa w ramach dotacji przyznanych jednostce samorządu terytorialnego na budowę ww. urządzeń kanalizacyjnych (współfinansowanych nadto przez właściciela gruntu, a także przez państwową osobę prawną), stały się dochodem ówczesnej gminy W., co pozwoliło Sądowi I instancji błędnie przyjąć, iż ww. urządzenia kanalizacyjne wykonane zostały na koszt ówczesnej gminy W., nie zaś na rzecz Skarbu Państwa.

W konkluzji skarżący wniósł o zmianę wyroku w pkt II i IV poprzez uwzględnienie powództwa Skarbu Państwa w całości oraz stosowną zmianę rozstrzygnięcia o kosztach procesu przed Sądem I instancji, ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania, wnosząc o zasądzenie na rzecz Skarbu Państwa kosztów postępowania apelacyjnego.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji oraz zasądzenie zwrotu kosztów procesu przed Sądem II instancji w wysokości dwukrotności stawki minimalnej.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna i uległa oddaleniu na podstawie art. 285 k.p.c.

Ustalenia faktyczne poczynione przez sąd I instancji są prawidłowe i Sąd Apelacyjny przyjmuje je za własne.

Zarzut naruszenia art. 233 par. 1 k.p.c. nie jest trafny. W świetle zgromadzonego materiału dowodowego nie ulega wątpliwości, że investorem obiektów i urządzeń służących do odprowadzania ścieków wchodzących w skład przedsiębiorstwa Oczyszczalnia ścieków (...)w S., w tym obiektów i urządzeń służących do oczyszczania ścieków, przepompowni ścieków oraz pozostałych urządzeń kanalizacyjnych tłocznych i przesyłowych była pozwana oraz (...) Zespół (...) w S., oraz że pozwana była i jest właścicielem placów i dróg dojazdowych funkcjonalnie związanych z tymi urządzeniami. Powyższe wynika niezbitnie z pozwolenia na budowę z 6.06.1987r. (k.34) i z 1888r (k.36 i 37) oraz z par. 5 i 6 Porozumienia z 15.09.1994r. zawartego pomiędzy Miastem W. a (...) Zespołem (...) w S. oraz (...) spółką z o.o. w S. (k.39), aneksów do tego porozumienia (k.43-48), oraz treści ksiąg wieczystych wskazanych w uzasadnieniu sądu I instancji. Prawo budowlane nie definiuje pojęcia inwestora ale przyjmuje się, że jest nim podmiot prowadzący roboty budowlane na własną rzecz i we własnym imieniu. Wszelkie umowy dotyczące realizacji w/w inwestycji w tym umowy o wykonawstwo zawierane były przez pozwaną (k.579 i nast.)

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w W. na podstawie umów z 7.10.1994r. , z 25.10.1995r. i z 16.07.1996r zawartych z Zarządem Miasta W. udzielił dotacji na częściowe pokrycie kosztów dokończenia budowy oczyszczalni ścieków wraz z przepompownią dla powstającego osiedla, wskazując że realizacja dotacji odbywać się będzie za pośrednictwem zarządu Gminy w W.. W umowie jednoznacznie wskazano, że investorem jest (...) Zespół (...) w S. (par. 1 k.1950 , 1959, 1965 tom10).

18.09.1995r. zawarte zostało porozumienie pomiędzy Radą Miasta W. a Wojewodą (...), mocą którego Wojewoda (...) zobowiązał się udzielić dla Miasta W. dotacji celowej na kontynuację budowy oczyszczalni ścieków w osiedlu (...) (k.1956 tom 10). Podstawę udzielenia dotacji celowej stanowił art. 10 ustawy z 4.10.1991r. o zmianie niektórych warunków przygotowania inwestycji budownictwa mieszkaniowego w latach 1991-1995 oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. nr 103, poz.446 oraz z 1994 nr 84, poz. 384 i nr 89, poz.415). Zgodnie z tym przepisem 1. Rada gminy może wystąpić do wojewody z wnioskiem o udzielenie dotacji celowej na pokrycie części kosztów związanych z przygotowaniem terenów przeznaczonych na cele budownictwa mieszkaniowego, w tym uzbrojenie terenu oraz wyposażenie go w urządzenia komunalne.

2. Do wniosku dołącza się:

1) analizę zawierającą określenie spodziewanych korzyści jakie osiągnie gmina,

2) uchwałę rady gminy, o której mowa w art. 8 ust. 2.

3. Warunkiem udzielenia dotacji celowej jest zobowiązanie gminy do przeznaczenia spodziewanych korzyści na dalsze nabywanie i wyposażenie terenów w urządzenia komunalne i sieci uzbrojenia.

4. Dotacji celowej udziela się stosownie do porozumienia między radą gminy a wojewodą. W porozumieniu należy określić wysokość dotacji celowej oraz zobowiązania gminy.

5. Dotacje celowe udzielane są z budżetu państwa. Podziału dotacji na województwa dokonuje Minister Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa po rozpatrzeniu wniosków wojewodów.

25.10.1996r. zawarte zostało kolejne porozumienie pomiędzy Radą Miasta W. a Wojewodą (...), mocą którego Wojewoda (...) zobowiązał się udzielić dla Miasta W. dotacji celowej na kontynuację budowy oczyszczalni ścieków w osiedlu (...). Podstawę udzielenia dotacji stanowił art. 3 ust. 4 ustawy z 1.03.1996r. o udzielaniu dotacji z budżetu państwa na przygotowanie gruntów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe (Dz. U. nr 44, poz. 190 k.1967 tom 10). W dniu 24.11.1997 r. w/w porozumienie zostało aneksowane (k.1969).

Zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy z 1.03.1996r. o udzielaniu dotacji z budżetu państwa na przygotowanie gruntów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe - W latach 1996 i 1997 gminie, o której mowa w art. 1, może być udzielona z budżetu państwa dotacja celowa na pokrycie części kosztów związanych z przygotowaniem terenów przeznaczonych na cele budownictwa mieszkaniowego, w tym na uzbrojenie terenu oraz wyposażenie go w urządzenia komunalne.

Art. 3 ust. 4. - dotacji celowej udziela wojewoda po zawarciu z radą gminy porozumienia. W porozumieniu określa się wysokość dotacji celowej oraz zobowiązania gminy.

Z treści w/w porozumień i wskazanej w nich podstawy prawnej wynika jednoznacznie, że dotacje ze Skarbu Państwa udzielone zostały Miastu W..

We wrześniu 1997r. Wojewoda (...) przeprowadził kontrolę w zakresie prawidłowości realizacji zadań wynikających z porozumień o udzieleniu dotacji (k.1971-1973 tom 10). Wynika z niego, że środki przekazane w ramach dotacji ujęte zostały w rocznych budżetach uchwalonych przez Radę Miejską w W. (k.1972v). Rację ma zatem sąd I instancji, że środki z dotacji celowej udzielonej przez Skarb Państwa, z punktu widzenia inwestora, były środkami Miasta W.. Dotacje celowe udzielone jednostce samorządu terytorialnego z budżetu Państwa są dochodami tych jednostek. Ustawodawstwo nie posługuje się kategorią dochody własne, lecz kategorią dochody jednostek samorządu terytorialnego, na które składają się m.in. dochody z ich majątku, wpływy z podatków, subwencje ogólne i dotacje celowe z budżetu państwa. Szczególny charakter środków finansowych przekazywanych w ramach dotacji polega na tym, że środki te mogą być wykorzystane wyłącznie na określony cel i na realizację konkretnego zadania. Udzielone dotacje podlegają szczególnym zasadom rozliczeń, natomiast nie prowadzą do nabycia przez Skarb Państwa własności zadania (inwestycji) na realizację, którego zostały udzielone.

W protokole kontroli przeprowadzonej przez Wojewodę wskazano, że uzyskane zostały efekty w postaci poprawy gospodarki wodno-ściekowej osiedla (...) oraz, że trwa proces realizacji zobowiązań w postaci przeznaczania mieszkań na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych kandydatów do spółdzielni mieszkaniowych. Jako obecnych właścicieli oczyszczalni wskazano (...) oraz (...) spółkę z o.o., co oznacza, że Skarb Państwa nie rościł sobie tytułu własności do inwestycji zrealizowanej przy udziale dotacji.

Według zestawienia sporządzonego przez (...) Zespół (...) (k.1974 i nast.) dotacje ze Skarbu Państwa stanowiące źródło finansowania budowy wyniosły w 1994r. 1000.000 zł., w 1995r. 1.700.000zł., w 1996r. 1.400.000 zł., razem 4.100.000zł. (k.1977v) oraz w 1997r. 400.000 zł. (k.57v). Powód nie wykazał aby było inaczej (k.65 wynik kontroli skarbowej).

W ocenie Sądu Apelacyjnego w wyniku zawarcia porozumienia z 15.09.1994r. Miasto W. stało się podmiotem współfinansującym inwestycję.

W myśl art. 166 ust. 1 Konstytucji RP zadania publiczne służące zaspokajaniu potrzeb wspólnoty samorządowej są wykonywane przez jednostkę samorządu terytorialnego jako zadania własne. Natomiast art. 7 ust. 1 ustawy z 8.03.1990r. o samorządzie gminnym (DZ. U. 2020 poz.713) stanowi, że zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty

należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy: wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych.

Jeżeli gmina nie jest w stanie realizować wszystkich obowiązków, które na nią nakładają ustawy, to nie powinna przeszkadzać mieszkańcom, którzy z własnej inicjatywy i we własnym zakresie wykonują niektóre zadania należące do gminy. W takich przypadkach, zgodnie z zasadą pomocniczości wyrażoną w preambule do Konstytucji RP, gmina powinna starać się pomóc i ułatwić wykonywanie tych zadań mieszkańcom. Taki był właśnie cel Miasta W. gdy zawierało porozumienie z 25.10.1996r.

Zadania własne gmina wykonuje w zastępstwie państwa, we własnym imieniu – są to zadania przekazane jej ze względu na ich lokalność i związek z zaspokajaniem potrzeb wspólnoty. Istota zadań własnych gminy została określona w art. 166 ust. 1 Konstytucji, który definiuje zadania własne jednostki samorządu terytorialnego jako zadania publiczne służące zaspokajaniu potrzeb wspólnoty samorządowej.

Sąd Apelacyjny podziela stanowisko sądu I instancji, że art. 100 ustawy Prawo wodne z 24.10.1974r. w okolicznościach niniejszej sprawy nie stanowi podstawy prawnej dla nabycia przez Skarb Państwa własności urządzeń wykonanych przez pozwaną.

Zgodnie z art. 100 Prawa wodnego z 1974r. urządzenia zaopatrzenia w wodę oraz urządzenia kanalizacyjne wykonane na koszt Państwa i za zwrotem części kosztów przez zainteresowanych właścicieli nieruchomości stanowią własność Państwa. Określenie „za zwrotem części kosztów przez zainteresowanych właścicieli nieruchomości” wyklądać należy w powiązaniu z art. 99.2 Prawa wodnego, który stanowi, że „urządzenia zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorcze urządzenia kanalizacyjne wsj wykonywane są na koszt Państwa za zwrotem części kosztów przez zainteresowanych właścicieli nieruchomości”. Gdy idzie o urządzenia zaopatrzenia w wodę i urządzenia kanalizacyjne miast, to zgodnie z art. 99.1 Prawa wodnego Państwo wykonuje je na własny koszt w całości i tylko w takim przypadku, zgodnie z art. 100 Prawa wodnego stanowią one własność Państwa. Przeciwna wykładnia tego artykułu prowadziłaby wprost do naruszenia art. 21 Konstytucji RP, który stanowi: 1. Rzeczpospolita Polska chroni własność i prawo dziedziczenia.

2. Wywłaszczenie jest dopuszczalne jedynie wówczas, gdy jest dokonywane na cele publiczne i za słusznym odszkodowaniem.

Po wejściu w życie ustawy z 8.03.1990r. o samorządzie gminnym, wykonywanie urządzeń kanalizacyjnych i urządzeń zaopatrzenia w wodę stało się zadaniem własnym gminy, wykonywanym w zastępstwie Państwa, ale we własnym imieniu. Zgodnie z regułą, iż co nie jest zabronione, jest dozwolone, zadanie to mógł także realizować inny podmiot np. członkowie wspólnoty samorządowej na własny koszt czy osoba prawna utworzona przez owych członków wspólnoty samorządowej. Zawierając porozumienie z 15.09.1994r. Miasto W. miało świadomość, iż nie jest investorem w/w przedsięwzięcia i akceptowało ten stan a zespół i spółka z o.o. obowiązali się do przekazania oczyszczalni wraz z przynależnym terenem gminie na mienie komunalne bez jakichkolwiek odpłatności z tytułu poniesionych kosztów. Ostatecznie Miasto W. nie przejęło ukończonej inwestycji, pomimo iż otrzymało taką propozycję. Miasto W. zgodziło się na pozostawienie urządzeń kanalizacyjnych we władaniu pozwanej jako właściciela i taka sytuacja nie była sprzeczna z przepisami art. 49 k.c. i art.191 k.c. Między Miastem a pozwanym nie doszło do zawarcia odpowiedniej umowy dotyczącej nie tylko nabycia na własność wspomnianych urządzeń kanalizacyjnych, ale także nabycia innego, rzeczowego lub obligacyjnego prawa w odniesieniu do wspomnianych urządzeń. Powyższe nie zrodziło po stronie Skarbu Państwa uprawnienia do ustalenia, że stało się właścicielem w/w urządzeń z mocy prawa, na podstawie art. 100 Prawa wodnego wyłącznie z uwagi na to, że udzieliło Miastu W. dotacji celowej na dokończenie budowy urządzeń. Urządzenia te nie zostały wykonane na koszt Państwa w rozumieniu art. 100 Prawa wodnego z 1974r.

Rację ma sąd I instancji, że zgodnie z art. 48 k.c. budynki i inne urządzenia trwale z gruntem związane, z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w ustawie stanowią części składowe gruntu. Jak wynika z zezwolenia na budowę (k.36) jego przedmiotem była m. innymi budowa szeregu budynków: budynku usługowego z przepompownią, budynku stacji zagęszczania osadu, budynku flotatora, budynku sit z piaskownikiem, budynku energetycznego (k.36), a ponadto magazynów, zbiorników, 2 sztuk biooxybłoków, oraz przewodów tłocznych kanalizacji ściekowej i deszczowej (k.37 i

34). Na k.54 znajduje się wykaz zrealizowanych obiektów oczyszczalni. W dniu 7.07.1997r. pozwana złożyła wniosek o wydanie pozwolenia na użytkowanie Oczyszczalni (...) i takie pozwolenie zostało jej udzielone decyzją Burmistrza Miasta W. z 19.09.1997r., w związku z czym obiekty stanowiące budynki i budowle wraz z przepompownią i rurami tłocznymi zostały wprowadzone na majątek trwały spółki (k.66v wykaz obiektów oczyszczalni wprowadzonych do majątku spółki). Oczyszczalnia jest prowadzona przez spółkę na zasadach części jej przedsiębiorstwa (protokół z kontroli skarbowej k. 63v). Decyzją z 30.12.2008r. pozwana uzyskała pozwolenie wodnoprawne na wprowadzanie ścieków komunalnych oczyszczonych w oczyszczalni (...) do Kanału W.. Wbrew wywodom powoda obiekty i urządzenia składające się na oczyszczalnię ścieków stanowią zorganizowaną całość i z uwagi na swoje powiązanie funkcjonalne stanowią jedną rzecz złożoną (nieruchomości), natomiast urządzenia przesyłowe są zbiorem rzeczy ruchomych, które po przyłączeniu do przedsiębiorstwa stały się własnością przedsiębiorstwa, gdyż w stanie faktycznym sprawy pozwana, która prowadzi przedsiębiorstwo oczyszczalni sfinansowała ich budowę.

Rację ma sąd I instancji, że powód nie posiada uprawnienia do gruntu, na którym oczyszczalnia została zlokalizowana. Artykuł 100 Prawa wodnego z 1974r. w przypadku wybudowania na koszt Państwa urządzeń zaopatrzenia w wodę i urządzeń kanalizacyjnych na cudzym gruncie nie daje Skarbowi Państwa prawa do gruntu, na którym urządzenia te są zlokalizowane. Dla powstania tego rodzaju uprawnienia po stronie Skarbu Państwa konieczne byłoby ustanowienie przez właściciela gruntu służebności przesyłu. Niemożliwe jest nakazanie wydania obiektów i urządzeń wchodzących w skład przedsiębiorstwa Oczyszczalnia ścieków (...) w S. powodowi, ze względu na brak praw powoda do gruntu, na którym te obiekty i urządzenia są zlokalizowane, oraz na ich trwałe połączenie z gruntem i treść art. 48 k.c. Place i drogi dojazdowe funkcjonalnie z tymi obiektami związane stanowią własność pozwanej.

Zgodnie z art. 31.1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków: „1. Osoby, które wybudowały z własnych środków urządzenia wodociągowe i urządzenia kanalizacyjne, mogą je przekazywać odpłatnie gminie lub przedsiębiorstwu wodociągowo-kanalizacyjnemu, na warunkach uzgodnionych w umowie.

2. Przekazywane urządzenia, o których mowa w ust. 1, powinny odpowiadać warunkom technicznym określonym w odrębnych przepisach.

3. Należność za przekazane urządzenia wodociągowe i urządzenia kanalizacyjne może być rozłożona na raty lub uwzględniona w rozliczeniach za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków. W orzecznictwie nie budzi wątpliwości, że przepis ten ma charakter retroaktywny i obejmuje stany faktyczne istniejące przed dniem wejścia w życie w/w ustawy. W ocenie Sądu Apelacyjnego przepis ten może znaleźć zastosowanie w stanie faktycznym niniejszej sprawy zwłaszcza, że od oddania oczyszczalni do użytku i wprowadzeniu jej do majątku trwałego spółki między 1998 a 2018r. pozwana dokonała znaczącej modernizacji urządzeń. Ponieważ do zawarcia umowy w trybie w/w przepisu nie doszło, dochodzone roszczenie nie znajduje podstawy prawnej i słusznie zostało przez sąd I instancji oddalone. Skarb państwa nie będąc właścicielem urządzeń nie ma legitymacji do żądania ich wydania a poza tym, jak trafnie wskazał sąd I instancji urządzenia te są funkcjonalną częścią przedsiębiorstwa zarządzanego przez pozwaną spółkę i nawet gdyby pozwana nie miała tytułu własności lub innego prawa do tych urządzeń, powód nie mógłby domagać się ich wydania z przyczyn społeczno-gospodarczych. Rozważania prawne poczynione przez sąd I instancji są prawidłowe a zarzuty w podniesione w apelacji są chybione. W sprawie nie zachodziła potrzeba dopuszczenia dowodu z opinii biegłych i niepotrzebne były wiadomości specjalne. Nie doszło także do naruszenia art. 386 par. 2 k.p.c. i art. 49 par. 1 k.c. Jak podkreślił Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 26 lutego 2003 r., II CK 40/02, z dnia 13 maja 2004 r., III SK 39/04, oraz z dnia 3 grudnia 2004 r., IV CK 347/04, sformułowanie art. 49 k.c. "wchodzą w skład przedsiębiorstwa" nie oznacza, że właścicielowi przedsiębiorstwa musi przysługiwać względem urządzeń, o których mowa w tym przepisie, prawo własności. Podobne zapatrywanie dominuje w nauce prawa, w skład przedsiębiorstwa wchodzić może bowiem nie tylko prawo własności, lecz także inne prawa rzeczowe lub obligacyjne. Z punktu widzenia realizacji zadań przedsiębiorstwa istotne znaczenie ma natomiast zapewnienie właścicielowi przedsiębiorstwa możliwości gospodarczego wykorzystania urządzeń wymienionych w art. 49 k.c., a nie charakter przysługującego mu prawa.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do uwzględnienia apelacji i z mocy art. 385 k.p.c. oddalił ją, dzieląc rozważania prawne sądu I instancji w zakresie roszczeń o zapłatę.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 par. 1 i 3 k.p.c. obciążając nimi powoda, który przegrał spór. Na koszty te składa się wynagrodzenie pełnomocnika w stawce minimalnej określonej w par. 2 pkt 9 w zw. z par. 10.1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie z 22.10.2015r. Nakład pracy pełnomocnika nie uzasadnia przyznania wynagrodzenia w wysokości dwukrotności stawki minimalnej.

Joanna Piwowarun – Kołakowska Edyta Mroczek Ewa Kaniok